

НОСИФ ОРАТОВСКИНИҢ АНАДАН ОЛМАСЫНЫҢ 60 ИЛИГИ

О ИҮН мейрибан, көз көзлери һәмшә ишыгы оларды, һәтә нәдәрли вәхләрында белә. Адама гәҗгы илә, мәһәббәтлә бахан бу көзләр елә сираҗәтедичи вә тәсирли иди ки, дәрһал үрәндә хош бир өһвал-руһнәҗә доғурурду. Мән онун өзүңү дә, ше'рләрини дә, тәрчүмәләрини дә үрәндәп севирдим. Нәр дөфә редакцияда раслашаркән, көзләринидә көрдәҗүм о ишыгы инди дә үрәҗимдә дулурам...

Бу, охучуларын ташыдыгы, севдиги көзәл шаир, мүтәрчим, нәчб итсан Носиф Оратовски иди. Онун бир чох мә'налы, күчлү ше'рләри, С. Вурғудан, С. Рүстәмдән, И. Хәзридан вә баһгаларымдан етдиги тәрчүмәләри јахшы јадымыздадыр.

Оратовски инди арамьзда Јохдур: бө'зиләри дүшүнә билер ин, көз көзләриндәки о мейрибан ишыг дә чохдан сөңмүшдүр. Јох, белә деҗәлдир. О ишыг сөңмәшдир, шө'ләси јенә үрәкләри гыздырыр. Шаир һәҗатыш, демәк олар ки, Азәрбаҗанда, Баикда кечирмишдир, Көнч-

нишыгы хәҗалларыны, парлаг финирләрини өксис гәҗлыр. Сәдә, сөһмиш ше'рләри охудугча адам шаирини вәҗатдан кетдигинә инаньыр, ону һәмшә Јанында көрүр, нәфәсини дулур.

И. Оратовскиниң өсәрләрини нәзәрән кечирсәниң, онун нечә зәһкиң дуҗуларла, дәрин мә'нәвиҗатла, јүңсәк һиссләрлә Јашадыгыны дуҗа биләрсиниң. Бу өсәрләрини лирик гәһрәманы һәҗаты севәң, нәчб, хеҗиркәһ, прадәли, мәрд бир инсандыр. О, төкчә дүнәнлә, бу күнлә деҗил, кәләчәк күнләрлә, әҗәләрла Јашәҗыр, сөнәсиндә Јаратмағ, гурмағ, мүбаризәҗә, доҗушә кирмәк, сәдәгәтли олмағ кими мөһнәм, дахили бир инам вә гәтнҗәт вардыр. Чәттиң анларда о, һеч нәдән горкмур, ләзим кәләсә өлүмә дә һәвәслә кетмәҗә һазырдыр.

Оратовскиниң Јарадычылығында Азәрбаҗан һәҗаты, тәбиәти, инсанлары кешин јер тутур. Бу мә'нада Баикҗа һәср етдиги ше'р даһа марғалдыр. «Аслан гәҗалары», «Әрим кәлди», «Алмалар» ше'рләри дә мүвәффәҗиҗәтлидир. Булар дахили

бир гәһрәманың һәҗаты илә тәһши олур, мүһарибәниң ағыр дәрһәтләи, муәһиш сәһиҗәләрини корур. Оратовски бу сөһнәләри баһардыҗа гыса, Јыҗҗам вермәҗә чалышымыш, бу күнлә сәсләшә биләчәк тә сирли, мә'налы парчалар Јарада билмишдир.

Шаирини «сонунчу итабынкы ады «Вирлик»дир. Бу китаб онун өлүмүндән бир ил сонра чап олуңмушдур. О. иҗирин илдән артығ бир мүддәт өзиндә өз охучулары илә сәһит, сәһмиш сөһбәт апарымыш, гәлбиһи он әриф һисс вә дуҗуларышты онларла бөлүшүшдүр. Оратовски һәмшә јүңсәклик ешти илә Јашамыш, «јүңсәкликә кәдән Јолу» сөһмиш. Вәтәнә, халға, доста, мәсләкә өмүр доҗу сәдәгәт бәсләмишдир. Азәрбаҗан эдәбиҗатыны мүһтәзәм сүрәтдә иләләп шаир бизик мүәсир поезиямыза, кәһчәләрли Јарадычылығына хуҗуси бир дигәтлә Јашапырды. Тәсәдүфи деҗил ки. Әли Кәримни Баикда, рус дилиндә чәлдән чыкмыш «Ики сәһк» итабышты Оратовски тәрчүмә етмишди.

Бу ил Оратовскиниң 60 Јашы тамам олур. Мән онун Јохлуғуна ишана билмирәм,

О Н У Н Ә К С И ГАЛЫР...

лиңи мүһариба илләриндә одул-аловун гучагында өтмүшдүр. Носиф Оратовски рус вә Азәрбаҗан эдәбиҗатына мүкәммәл бәлә олай, инчә гәлблн бир шаир-вәтәндаш инди. Шаирини мә'нәви сәрвәт кими бизә доҗуб кетдиги ше'рләрини, тәрчүмәләрини көздәп кечирдикчә, онун көзләриндә Јашан ишыгы бу өсәрләрдә, аҗры-аҗры көзәл, мә'налы парчаларда, сәтирләрдә көрмәк олар.

Бу мә'нада һәмшә онун «Шүшәләрдә галан өксим» адлы күчлү ше'рини хатырлаҗырам. Бу ше'р төкчә Азәрбаҗчана, Баикҗа мәһәббәтиш ифадәсәп деҗилдир. еҗин заманда дәрин, дахили, мә'нәви бир һиссәш, дуҗуғун тәрәнчүмүндән ибарәтдир. Уәун мүддәт Баикда Јашамыш, ону үрәкдән севмиш шаир гәлбиниң төмиз дуҗуларышты инчә, лирик гәләмлә пәһи едә билмиш, бу доғма торпагла бағлылығыны ашағьдакы мисраларла вермишдир:

Де, сәһни гоҗкунда өмрүңгү солар?!
Солса, өксим сәдә өбәди галар!..

Бәли, онун өксис галыр. Чошгун арзуларышты, тәһпә дуҗуларышты, һәҗат, заман, инсан, тәбиәт вә чәмиҗәт һагында дүшүнчәләриниң,

бир зәуриҗәтдән доғмушдур, шаирини кешин үрәҗә малик олдуғуну, Јашадыгы торпага дәрин мәһәббәт бәсләдигини көстәрир.

Мүһарибә илләринә һәср едилән ше'рләр Оратовскиниң кечдиги ағыр доҗуш илләрини хатирләтидир. Бу ше'рләрдә охучу инди, дозғьлү, мөһкәм прадәли мүбариз

Ашағьда шаириниң бир ше'риниң тәрчүмәсини охучулар тәғдим едирәм.

Носиф ОРАТОВСКИ

Нур сачырам

Баик деҗыр: — Кедир илләр, Узағларда итир илләр. Мән деҗирәм: — Сәһәр кәлир, Јеһи, көзәл илләр кәлир.
Күд-чичөклә долу олсуң Вағаларын перроларым. Сәвәҗирәм гәм ичкнлә Перроларда дуранлары.
Нәҗә ләзим мин кәдәрлә Јола салмағ бир гатары. Мән көрүрәм бу гатары Гаршылаҗан бахышлары.
Баик деҗыр: — Заман кедир, Заман кедир, Јамаң кәлир. Мән деҗирәм: — Заман кәлир, Заман кәлир, Јамаң кәлир!

Чүпини мейрибан көзләриндәки ишыгы јенә көрүрәм. Истәр-истәмәз Баикҗа китабон дедиги бу мисралар додағларында сәсләнир:

Де, сәһни гоҗкунда өмрүңгү солар?!
Солса, өксим сәдә өбәди галар!..

Тоғат МАҺМУД

Истәмирәм уңдулғуш Абидәтәк охунум мән. Гоҗ, үзүңә бахым сәһни. Гоҗ, чәһиннә тохунум мән.

Өтүб кәчән күнләриңни Јүкүңгә дә дашҗарам. Фәгәт бу күн бу күнүмлә, Сабаһымла Јашаҗарам.

Һаик деҗыр: — Кедир Илләр, Узағларда итир илләр. Мән деҗирәм: — Сәһәр кәлир, Јеһи, көзәл илләр кәлир.

Бу илләрини сабагыш Ушағ кими сачырам мән. Күлөкләрә Гоҗларымны ачырам мән. Сабаһын кош нәфәсини Дуҗа-дуҗа. Сабаһа күр сачырам мән!